

neobhodno dolžnost spoznali, gosp. ministru pismo *) poslati, v katerim s prilično pa krepko besedo razjasnijo obdolženje Slovincov, in razložijo njih dela in obnašanje od volitve za Frankobrod noter do nabere za Jelačičevo armado, ob času Dunajskih prekucij noter do poslednjega časa, ter sklenejo s témile besedami: „Naj bo ta kratka pa resnična razlaga, katero dela (facta) preteklih časov spričujejo, gospodu ministru v prepričanje, de vsaka povedka „Bericht“, ki čast in zvestobo Slovincov napada, nič družiga ni, kakor nesramno početje nevošljivosti, ktera izvira iz obtežene vesti lastne krivíce.“

Kdor, ki med nami živi, ne bo spoznal resnice téh besed! Iz tistih „berihov“ izvira vsa krivíca, zavoljo ktere morajo Slovenci „Separatisti“ biti. To nam je že davnej znano, zakaj ne enkrat ampak večkrat smo slišali iz ust mogočnih gospodov, ki slovenskih časopisov brati ne znajo in le verjamejo, kar jim naši nasprotniki povedó, ravno tiste besede, ki jih je gosp. minister poslancam govoril. Minister ne more sam povsod pričijoč biti, tedej so le „berihiti“, ki jih dobíva, njegovo vodilo.

Kdor pa vé, de je bilo pri nas na Slovenskim pri stari vladi silno malo vradnikov, ki so domači jezik pisati znali, in clo veliko tacih, ki še slovensko govoriti niso znali, in kadar so z ljudstvom govorili, se tolmačev posluževali, čeravno je bila znanost ljudskiga jezika predpisana, — kdor na dalje vé, de tudi v šolah je bil domači jezik zaterti pankert, ki so ga le med kmete tišali, — kdor to in še več vé — — kako je na Slovenskim z ljudskim jezikom pred létam 1848 stalo, bo lahko spoznal, de §. 4. podstavnih pravic od presvitliga Cesarja narodam dodeljene konstitucije mora marsikterimu biti strašno hud tèn v peti, kteriga se drugači znebiti ne misli, kakor če vse tiste čerri, natorcuje, psuje, in „Separatiste“ zató imenuje, kteri se za pridobitev od Cesarja podeljenih pravic potegujejo, se „stariga zatiranja“ znebiti in se od časov, ki so bili pred sušcam 1848, ločiti hočejo. V tem poménu smo zares „Separatisti“, v tem poménu so pa tudi gospodje ministri s svojim občno hvaljenim programom od 27. listopada 1848 separatisti, in vsak pošten Avstrijan, ki ni „reaktionär“, ampak vstavni vladi vdan, je potem takim „Separatist.“

Kaj sami mi Slovenci bi ne smeli pravic vživati, ki so jih Cesar vsim narodam dali? ali pa le v tisti méri, kakor bi jo nam nekteri taki možaki merili, kterim je nar poprej za njih službo, po tem, zlo po tem pa še le za ljudske pravice mar? Javalne je kakšin narod, ki je bolj pohleven, kakor je slovenski, in gerda laž je, če kdo pravi, de bi bili Slovenci kdaj prenapeto terjali, de bi se mogli vradniki, ki imajo z ljudstvom opraviti, čez noč slovensko naučiti, — ali če vidimo in slišimo, de pri toliko vradnikih in učenikih na Slovenskim še clo dobre volje ni, se ljudskiga jezika popolnoma naučiti, in mu pravico v djanji skazati, ki mu gré, — ali zamoremo pri tacih skušnjah veseli biti konstitucije?

Nadjamo se, de modrimu gosp. ministru Dr. Bachu bo enakopravnost narodov pri volitvi novih vradnikov sveto vodilo, in de bo pri vsacim „berihu“ dobro prevdaril, kdo ga je pisal. Le takó bo resnico zvedel. Vradnike, ki bojo svojo službo Cesarju zvesto spolnovali, zraven tega pa tudi ljudskim pravicam zadostili, bojo vsi pošteni in miroljubi deržavljeni spoštovali in ljubili, in med tronam in ljudstvom bo kraljevala serčna edinost, — in te pričakujemo od nove vlade! Pri stari je ni bilo.

*) To celo pismo je natisnjeno v Zagrebškem časopisu »Südslawische Zeitung«, in čudno je, de ga Celjske Novine še niso prinéle. Vredništvo.

Slovenske dežele morajo, kakor vstava zapové, djansko v pisarnicah in v šolah spoznane biti, de so slovenske po rodu in narodu svojih prebivavcov, in noben človek ne bo zinil več razpirno od slovenskiga jezika, vsih govorov in razpartij bo konec, in s pravim veseljem se bo po tem vsak omikani Slovenec tudi družih jezikov, posebno nemškiga poprijel, kér je jezik Avstrijanske vlade in avstrijanskiga občinstva.

Slovenske dežele se niso ponemčile poprej, ko je edína nemšina kraljevala, — tode prosto ljudstvo je v omiku in v vednostih zaostalo, de Bog pomagaj! Ni bilo ljudstvu primerjeniga poduka v šoli, ni bilo bukev, ni bilo nič, od kodar bi se bilo ljudstvo zamoglo podučiti, kér slovenskih bukev ni imelo, nemških pa brati ni znalo. Omika slovanskiga jezika sploh je zaostala, kér se je jezik 18 milijonov Avstrijanskih Slovanov zatiral, in drugi narodi so nam večidel po pravici očitali: „pojte Slovani rakam žvižgat, sej nimate v svoji literaturi nič“. Kmet je lazil po kancelijah in je dobival pisma v nemškem jeziku, ki jih je nosil dostikrat od Pončija do Pilata, preden mu jih je kdo — práv ali ne práv — razložil. Še le v létu 1849 so mogli učeni vsih Slovanov vkup poklicani biti, de so izdelali besednjak za kancelije!

Letá žalostni stan odverniti, je želja tavžent in tavžent rodoljubih Slovincov, — de se pa ta želja izpolne ali saj pa gotovo izpolnovati začne, imamo od Cesarja podeljeno vstavno pravico terjati, brez de bi zató zaluzili ime „Separatistov“ in de bi nam praviga Avstrijanskiga občutka manjkalo, kteri občutek smo vselej djansko pokazali.

Poslednjič še eno vprašanje: Kakó je to, de nihče Rusinam (Ruthenen) ne očita, de so „Separatisti“, od kterih se poprej nič ni govorilo, kakor de bi jih ne bilo? Od Slovincov pa in od Slovenskiga jezika se je govorilo in pisalo že pred sto in sto léti! — in vunder se zdej „Separatisti brez avstrijanskiga občutka“ očitajo, zató kér se tudi za svoje pravice potegujejo!!

Avstrijanski Slovenec.

Novičar iz Ljubljane.

3. in 4. del „deržavniga zakonika in vladniga lista“, ki smo ju dobili iz Dunaja, poterdita, česar smo pričakovali, de bo delo od zvezka do zvezka bolji. Zraven natanjčnosti je umevnost poglavitna lastnost; ta se pa le doseže, ako se v narodnim duhu prestavlja, kteriga pervo pravilo je: piši v prostih kratkih stavkih! Se vé, de tudi gramatike ne smemo nikjér zanemariti. Veselilo nas je v poslednjih zvezkih tudi viditi, de se je nenavadni terdi e namesto navadniga i opustil, in se ne piše tistega, svojega, dobrega, ampak tistiga, svojiga, dobriga i. t. d. zastran kteriga bomo prihodnjič kaj več govorili. Tudi v Ljubljani je prišel že 1. del „deržavniga zakonika in vladniga lista“ za kranjsko kronovino na svitlo, ki je v vnanji obliki Dunajskemu popolnoma enak. Obsezek tega dela se večidel nanaša na Dunajski zakonik, tedej še ne moremo soditi kakšno de bo to délo; kar smo v 1. délu brali, je dobro. — Deržavni in deželni zakoni (postave) se odsihmal ne bojo vradno več po časopisih razglasovali, ampak v imenovanih zakonikih, ktere bodo vse srenje in vradi dobivali; kdor jih pa scer prejemati želi, jih dobí pri za to v vsaki kronovini postavljenim bukvarju, po krajcarji eno pòlo. — Gosp. Dr. Hladnik je opustil vredništvo nemškiga Ljubljanskiga časopisa zavoljo mnogih družih opravkov, in natiskar gosp. Kleinmayer je začasno prevzel odgovornost za svoj časopis. Obljubilo nam je novo vredništvo lepe reči; bomo vidili, kakó se bo obljava spolnovala. — Začasni vodja Ljubljanskiga gimnazija, gosp. Dr. Kleeman je, kakor so Novice že poveda-

le, ministerstvu úka nasvetoval, de naj se slovensko berilo za spodnji gimnazij v Ljubljani s pomočjó skusenih slovenskih pisateljev napravi. Gosp. minister mu je odgovoril, de gosp. Macun v Terstu že izdeljuje tako knjigo, in de naj se gosp. Dr. Kleeman z njim zastran tega pomeni. Gosp. Kleeman je prašal slovensko društvo v Ljubljani za svét, kaj je dalje storiti in ako bi se hotlo slovensko društvo tudi tega dela vdeležiti? Slovensko društvo je gosp. vodju odgovorilo, de je rado pripravljeno s pripomočjó svojih udov tega imenitniga dela se vdeležiti, de mu je pa znano, de je rodoljubi gosp. Macun svoje delo že večidel izdelal, de tedej slovensko društvo prepozno pride, — scer pa misli, de tako delo, ki je namenjeno vsim slovenskim deželam, neobhodljivo potrebuje posvetovanja in pripomoči mnogih strani. Gotovo bo gosp. minister doveršeno gosp. Macunovo delo vodjam vsih gimnazij v pretres dal, in potem še le natís naukazal. — Ljubljanski nemški časopis nam je oznanil, de so udje slovanskiga društva v Terstu pretečeni mesec v izverstni besedi 3 nastope g. Šporoviga „Kastriota Škenderbeg“ igrali, ki je poslušavcam močno dopadel; gospodični Sporer in Višak ste posebno slovéle. Zraven tega je deklamiral g. Kuk „Kdo je mar“ J. Koseskiga, in gosp. Ferd. Sporer „Duh Slavjanski“ D. Rakovaca. — V Ljubljanskim gledišu so peli unidan naši pevci iz Krakoviga dve dobro znani slovenski pesmi; škoda, de nam niso pri ti priliki kakšne nove pesmice prinesli. — Naša kasarna in vojaška bolnišnica ste še zmirej polne bolnikov, posebno na légarji (Typhus); v kasarni je blizo 400, v bolnišnici čez 280 bolnih vojakov mnogoverstnih regimentov. Duhovni in zdravniki imajo noč in dan dosti opraviti. — V saboto je šlo spet nekaj naših vojakov na Laško, ondašnje bataljone dopolniti. Na Laško gréjo naši fantje prav radi. Kakor slišimo, ne dobivajo avstrijski regimenti, ki so na Rimskim, od 1. grudna nobeniga pobolžka več iz Rimske denarnice.

Novičar iz mnogih krajev.

Veliki snég, ki je pretečeni teden krog in krog po Avstrijskim, Ogerskim, Marskim, Českim, Horvaškim i. t. d. padel, bi nam bil kmalo za današnji list vse novice iz vunanjih krajev zamedel. Pošte so zaostale, kér je bila železnica čez in čez visoko s snegam pokrita. Veliko tavžent delavcov je moglo več dni zaporedama sneg z cest kidati. Tudi Donava med Dunajem in Lincom je nanagloma tako zmerznila, de je okoli 200 čolnov zamerznilo, ki so večidel živež iz Linca na Dunaj peljali. Pri nas na Krajskim, in mende po vsih Slovenskih deželah se še prah po cestah kadí. — Cesar so se 29. listopada iz Schönbruna na Dunaj preselili, in 31. dan je bilo že prvo ministersko posvetovanje v cesarskim gradu na Dunaji. — Vedno vozijo srebro iz Hamburga, Pariza, in Ogerskih rudarij na Dunaj, kjer noč in dan sreberni denar kujejo, in vunder ni nikjer nič srebernine in zlatnine viditi, ki je začéla vnovič v višji ceno gnati. Ali ne bo minister denarstva kako pomoč znajdel, de se temu zakopovanju sreberniga denarja v okom pride in de se ne bo ž njim kakor z blagam barantalo? — Novi politični vradi (cesarske gosposke) se bojo gotovo začeli ob novim létu; o božiču bo tedej po več deželah veliko preseljevanje vradnikov. — Smešna prigodba se je (po oznanilu Dunajskiga časopisa „Oest. Volksbothe“) v gostivnici neke slovaške vasí v Nitranski stolici (Neutraer Comitatu) na Ogerskim zgodila, ktera kaže, kakó potrebno je, de tudi žandarji jezik tistiga kraja znajo, v katerim so za čuvaje občniga reda po-

stavljeni. „Volksbothe“ pristavi, de zavoljo neznanosti deželniga jezika se je po tistih krajih že več hudih ropotov vžgalo. Imenovana smešna prigodba pa je tale bila: V gostivnici so slovaški kmetje ženitovanje praznovali; ženin je bil v novim posebno lepim kožuho oblečen. Svatje se ga niso mógli dosti nagledati, in med mnogimi napivnicami so napili tudi na zdravje kožuha. To slišati zagromijo berž 3 žandarji, ki so tudi v gostivnici pili in žugajo kmetam jih vse zapreti, če le še enkrat Košuta spomnijo. Kmetje ostermivši so jim začeli pripovedovati, de nihče ni na Košuta mislil, in de kožuh ni Košut — pa vse je bilo zastonj! Ženin je mogel kožuh sleči in nihče več ni smel od kožuha besede ziniti! — Že veliko lét razglašeni roparski vodja Rosza Sandor na Ogerskim je spravil spet veliko trumo roparjev skupej in hudo nadlegva ljudi. —

Odgovor zavolj cene

gosp. Vertovcovih „shodnih govorov“.

V 95. listu „Slovenije“ vpraša častiti gosp. Svečan slovensko društvo v Ljubljani: zakaj de se gosp. Leonu, bukvarju v Celjovcu ne dovoli navadnih 25 od 100, de bi se željno pričakovani „shodni govori“ gosp. Vertovca tukaj kupovali po ravno tisti ceni kot v Ljubljani? in na izvedenje, ki mu ga je g. Leon na to vprašanje dal, žaluje gosp. Svečan, rekoč: „ako se godí to s zelenim lesam, kaj bo s suhim!“

Rodoljubimu gospodu odgovorimo tole: Na svét gosp. Lerherja, ki je razpošiljanje „govorov“ prevzel, je sklenilo slovensko društvo bukvarjem 10 od 100 dobička dati. Gosp. Lercher je storil ta nadklep, nadjajoči se, de slovenski bukvarji bojo pri slovenski knjigi z nižjim dobičkam zadovoljni. Če morebiti ravno vsi niso bili s tem zadovoljni, so vunder, kolikor nam je znano, razun gosp. Leona, vsi te bukve kakor v Ljubljani po 40 krajc. prodajali.

Če gosp. Leon ni mogel s tem dobičkam shajati, naj bi nam bil oznanil, de jih po ti ceni ne prodaja, po vikši pa tudi ne, — in slovensko društvo, ki nikjer ne iše obogatenja, pa tudi nobeniga goldinarja potrositi ni v stanu, bi bilo gosp. Leonu in vsim bukvarjem večí dobiček dovolilo, kakor ga je v današnji seji zares sklenilo, de razun 10 od 100 dobí vsak bukvar pri 10 iztisih še eni ga poverh.

De pa 10 procentov bukvarjem dobička dati ni nenavadno, nam kaže ravno gosp. Leon sam, ki v Ljubljano gosp. Lerherju „Drobtince“, „Blaže in Nežica“, „Sveto opravilo“ itd. tudi z 10 procenti pošilja, ki pa zavoljo tega čez navadno ceno nikdar ni poskočil.

Odbor slov. društva v Ljubljani 29. listopada 1849.

Današnjemu listu je pridjan 45. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	1. grudna.		26. listopada.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	21	2	20
1 » » banaške	2	20	2	26
1 » Turšice.....	1	30	1	38
1 » Soršice.....	—	—	1	57
1 » Rží.....	1	27	1	30
1 » Ječmena.....	—	—	—	—
1 » Prosa.....	1	13	1	12
1 » Ajde.....	1	12	1	10
1 » Ovsa.....	—	54	—	50